

26.1.2011

LAUSUNTO MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSASETUKSEN 62 §:N MUUTOSesityksestä

Taustaa

Ympäristöministeriö esittää maankäyttö ja rakennusasetuksen 62 §:ää muutettavaksi siten, että lämpökaivon poraaminen tai lämmönkeruuputkiston asentaminen edellyttäisi toimenpidelupaa. Lausuntopyyntöön taustalla ovat mm. poraamiseen liittyvät ympäristöriskit ja tarve yhdenmukaistaa kuntien käsittelykäytäntöjä. Ympäristönsuojeluviranhaltijat (YSV) ry:ltä on pyydetty asiassa lausuntoa.

Lausunto

Esitetty hallinnollinen menettely

YSV katsoo, että viranomaiskäsitteilyn edellyttäminen maalämpökaivojen poraamiselta ja lämmönkeruuputkiston asentamiselta on tarpeellista. Maalämpökaivohankkeisiin liittyvät kirjavat hallinnolliset menettelyt tai niiden puuttuminen kokonaan on huolestuttavaa. Hankkeiden jälkiseuraukset ympäristölle voivat olla vakavia. Ongelmien ratkominen jälkikäteen on hankalaa ja aikaa vievää. Lisäksi maanomistajien tasapuolinen kohtelu voi vaarantua ilman säänneltyä ja valtakunnallisesti yhtenäistä menettelyä.

Lausuntopyyntöissä hallinnolliseksi menettelyksi esitetään maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaista toimenpidelupaa, jonka ratkaisee kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

Maalämpökaivon poraaminen ja lämmönkeruuputkiston asentaminen teknisenä hankkeena soveltuu hyvin käsiteltäväksi toimenpideluvassa laitteiden toimivuuden, maanalaisten rakenteiden sekä maankäyttöön liittyvien maanomistajien oikeuksien valvonnan osalta. Hankkeen yhteydessä olennaisen tärkeää ympäristönsuojelu- ja terveysvaikutusten arviointia ei kuitenkaan pidä unohtaa. Tämän vuoksi yhteistyö ympäristönsuojelu- ja terveysvalvontaviranomaisten kanssa luvan valmistelussa olisi ehdottomasti tarpeen, jos hankkeille jatkossa vaadittaisiin toimenpidelupa.

Ympäristövaikutukset

Lämpökaivon poraamisella saattaa olla merkittäviä vaikutuksia paikallisen pohjaveden laatuun ja määrään. Lämpökaivon poraus saattaa aiheuttaa kalliopohjaveden eri kerrosten sekoittumisen, esim. suolaisen pohjaveden sekoittuminen makeaan veteen tai muuttaa pohjaveden virtausolosuhteita ja täten vaikuttaa pohjaveden määrään.

YSV pitää tärkeänä, että lämpökaivohankkeen yhteydessä tutkittaisiin kattavasti lämpökaivon poraamisen ja lämmönkeruuputkiston asentamisen välittömät ja välilliset ympäristövaikutukset. Hankkeeseen ryhtyvältä tulisi edellyttää kattavaa selvitystä hankkeen riskeistä, pohjavesialueiden sijainnista, pohjaveden virtaussuunnista ja lähiympäristön pohjaveden käytöstä, kuten mahdollisten talousvesikaivojen sijainnista sekä näiden huomioon ottamista lämpökaivon sijoitusta suunniteltaessa. Lämpökaivohankkeessa on tarpeen arvioida myös porauskohtaa ympäröivän alueen maaperän mahdollista pilaantuneisuutta.

Myös lämpökaivon porauksessa syntyvän jätteen asianmukainen käsittely tulisi varmistaa. Porauksessa syntyvä karkea kiviaines sekä veden ja kiintoaineen muodostama liete tulee käsitellä ja varastoida siten, ettei siitä aiheudu haittaa ympäristölle tai naapureille. Kiviainesta tai lietettä ei tule johtaa sellaisenaan suoraan vesistöön (puro, lampi, meri) tai yleisiin viemäriin.

Lisäksi lämmönsiirtoaineena käytettävän kemikaalin ympäristöturvallisuus tulisi varmistaa. Ympäristöministeriön olisi hyvä ottaa kantaa siihen, onko viranomaisilla mahdollisuus pohjavesien pilaantumisriskin vuoksi kieltää esim. etyleeni- tai propyleeniglykolin käyttö lämmönsiirtoaineena.

Hankkeeseen ryhtyvältä tulisi edellyttää, että pintavesien suora pääsy pohjaveteen estetään asianmukaisesti tiivistettyjen kaivorakenteiden avulla. Lisäksi tulisi edellyttää, että hankkeeseen ryhtyvä huolehtii, että kallioperän mahdollisesti radonpitoisen ilman siirtyminen lämpökaivosta tulevien putkien läpivientien kautta asuintiloihin estetään.

Jatkoselvitykset

Ennen asetusmuutoksen eteenpäin viemistä on selvitettävä, soveltuuko kunnan rakennusvalvontaviranomaisen ratkaisema toimenpidelupa edellä mainittujen ympäristö- ja terveysvaikutusten tai niihin liittyvien selvitysten riittävyyden arviointiin, koska toimenpidelupien käsittely on nopeaa ja rutiininomaista eikä niiden käsittelyyn välttämättä sovi erillisten selvitysten edellyttäminen ja lausuntojen pyytäminen.

Lämpökaivoihin liittyvän lupa-asian kattava käsittely edellyttäisi rakennusvalvonta- sekä ympäristö- ja terveysviranomaisen tiivistä yhteistyötä ja tietenkin lisäresursseja. Jos ympäristö- ja/tai terveydensuojeluviranomainen osallistuisi

lupakäsittelyyn, tulisi heillä rakennusvalvontaviranomaisen tavoin olla mahdollisuus periä käsittelystä maksu.

Lupamenettelyn luominen ei YSV:n käsityksen mukaan kuitenkaan kokonaisuudessaan ratkaisisi lämpökaivoihin liittyviä ongelmia. Lämpökaivojen poraajien pätevydestä ei toistaiseksi ole säännöksiä. Osa poraajista on ilmeisesti järjestäytynyt yhdistyksiin, joissa on jonkinlaista keskinäistä valvontaa, mutta osa toiminee täysin itsenäisesti ilman valvontaa. Poraajien pätevyydelle suunniteltua sertifiointia tulisi kiirehtiä ja myös itse poraukselle ja lämmönkeruuputkiston asentamiselle sekä niissä käytettäville laitteille ja rakenteille sekä materiaalien laadulle tulisi luoda sertifiointi. Vastaavaa menettelyä voisi osin soveltaa myös talousvesiporakaivojen rakentamiseen.

Maanomistajia ja toiminnanharjoittajia tulisi ohjeistaa kattavasti, puolueettomasti ja valtakunnan tasolla yhtenäisesti hankkeen vaikutuksista, rakenteiden ylläpidosta sekä vastuista.

Lämpökaivojen suosio energianlähteenä on kasvanut nopeasti. Niihin liittyvä ohjeistus ja lainsäädäntö eivät kuitenkaan ole seuranneet riittävällä nopeudella kehitystä. Toimenpideluvan tai muun vastaavan luvan tai ilmoituksen edellyttäminen lämpökaivohankkeilta olisi yksi askel kohti nykyistä hallitumpia käytäntöjä ja se tulisi ottaa käyttöön mahdollisimman pian. Jos hankkeille vaaditaisiin lupamenettely, lämpökaivojen sijainneista voitaisiin samalla luoda kattava, viranomaisvalvonnalle ja maankäytön suunnittelulle hyödyllinen rekisteri. Hallinnollisen menettelyn lisäksi lämpökaivohankkeille tulisi saada yleistä normiohjausta, jolla osaltaan voitaisiin varmistaa ympäristön ja terveyden suojeleminen.

Ympäristönsuojeluviranhaltijat (YSV) ry:n hallituksen puolesta,

Sini-Pilvi Saarnio
puheenjohtaja

Hanna Sivén
sihteeri